

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ У КРАЇНАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ВНАСЛІДОК ВПЛИВУ ПАНДЕМІЇ COVID-19

FORMATION OF MODERN STATE POLICY OF SOCIO-ECONOMIC STABILIZATION IN THE COUNTRIES OF THE EUROPEAN UNION AS A RESULT OF THE INFLUENCE OF PANDEMIC COVID-19

Солідарність країн-членів Європейського Союзу є надзвичайно важливою в період кризи, зокрема для того, щоб найнеобхідніші товари споживання, необхідні для мінімізації наслідків епідемії, могли потрапити до всіх, хто цього потребує. Також співпраця і партнерство є надзвичайно важливими для забезпечення виробництва, зберігання та раціонального використання медичного обладнання та медикаментозного забезпечення прозорим способом, щоб не вживати односторонніх заходів для обмеження вільного руху основних медичних товарів.

Епідемія COVID-19 спричиняє значний вплив на логістичні системи через тісний взаємозв'язок європейських ланцюгів поставок, що забезпечуються розгалуженою мережею вантажних перевезень. Велике значення має гарантування співпраці з країнами-членами Європейського Союзу для забезпечення потоку основних товарів через внутрішні кордони. Від пандемії COVID-19 особливо страждає міжнародний та європейський приватний транспортний сектор. Для стабілізації економічного впливу спалаху епідемії було запропоновано спеціальне законодавство, яке тимчасово пом'якшує негативний вплив карантинних обмежень.

Проводиться також співпраця між країнами-членами, міжнародними органами та основними професійними асоціаціями в Європейському Союзі задля моніторингу впливу кризи на туристичну галузь та координації заходів підтримки. Для того щоб мати можливість надавати негайну підтримку найбільш постраждалим від пандемії, Європейський Союз мобілізує наявні інструменти економічної підтримки ліквідності в рамках свого бюджету для європейських компаній, доповнюючи дії, що здійснюються на національному рівні. Відповідні кошти були перенаправлені з бюджету Європейського Союзу як гарантія Європейському інвестиційному фонду, щоб заохотити банки забезпечувати ліквідність власникам малих та середніх капіталів, а найбільш постраждалі позичальники також можуть тимчасово призупинити виплату своїх позик. Продовжується робота над законодавчою пропозицією щодо Європейської схеми перестраховування на випадок безробіття, спрямованої на підтримку країн-членів у політиці щодо збереження робочих місць та професійної компетенції робітників.

Ключові слова: карантинні обмеження, пандемія, державна політика, соціально-економічний розвиток, стабілізація, країни Європейського Союзу.

The solidarity of the Member States of the European Union is extremely important in times of crisis, in particular so that the most essential consumer goods needed to minimize the effects of the epidemic can reach all those who need it. Also, cooperation and partnership are extremely important to ensure the production, storage and rational use of medical equipment and medicines in a transparent way, so as not to take unilateral measures to restrict the free movement of basic medical products.

The COVID-19 epidemic is having a significant impact on logistics systems due to the close interconnection of European supply chains provided by an extensive freight network. It is important to ensure cooperation with the Member States of the European Union to ensure the flow of basic goods across internal borders. The COVID-19 pandemic particularly affects the international and European private transport sectors. To stabilize the economic impact of the outbreak, special legislation has been proposed that temporarily mitigates the negative impact of quarantine restrictions.

Cooperation is also carried out between member states, international bodies and major professional associations in the European Union in order to monitor the impact of the crisis on the tourism industry and coordinate support measures. In order to be able to provide immediate support to the most affected by the pandemic, the European Union is mobilizing existing liquidity support instruments within its budget for European companies, thus complementing national action.

Relevant funds were redirected from the European Union budget as a guarantee to the European Investment Fund to encourage banks to provide liquidity to small and medium-sized capital owners, and the most affected borrowers may also temporarily suspend repayment of their loans. Work is under way on a legislative proposal for a European unemployment reinsurance scheme aimed at supporting member states in policies to preserve jobs and the professional competence of workers.

Key words: quarantine restrictions, pandemic, state policy, socio-economic development, stabilization, European Union countries.

УДК 351.84:35.072.2:342.5 (477)
DOI <https://doi.org/10.32843/26663-5240-2021.21.15>

Харченко Д.О.

к. наук з держ. упр.,
старший викладач кафедри публічного управління та адміністрування
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Пронюк Ю.Н.

аспірант кафедри публічного управління та адміністрування
Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

Постановка проблеми. Пандемія COVID-19 спричинила абсолютну соціально-економічну нестабільність, людство переживає невпевненість щодо свого здоров'я та здоров'я близьких, роботи та майбутнього. Багатьом суспільствам довелося змінити повсякденне функціонування, реорганізувати свою роботу

та освіту. Невідомо, коли станеться абсолютне повернення до повсякденного життя і чи повернеться те, що очікується, взагалі [4]. Неможливо передбачити, як буде розвиватися ситуація, під час пандемії всі сектори економіки зазнають зривів, які можуть призвести до дефіциту товарів і, як наслідок, підвищення

їх цін. Обмежена економічна діяльність також породжує нижчі податкові надходження, що призводить до збільшення дефіциту бюджету країн та державного боргу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Численні аналітики стверджують, що коронавірус спричинить затяжну глобальну рецесію, інші стверджують, що світова економіка швидко відновиться. Пандемія COVID-19 є насамперед соціально-гуманітарною кризою, але вона має значні соціально-економічні наслідки. Зросла ймовірність рецесії, соціально-економічне зростання повернеться, коли епідемія закінчиться, але не виключено, що відновлення не буде мати повноцінної форми. Пандемії є одними з найбільших потенційно негативних глобальних ризиків, особливо в сучасному глобалізованому світі. Епідемія COVID-19, спричинена коронавірусом, охопила всі країни-учасниці Європейського Союзу, а кількість інфекційних заражень все ще зростає. Пандемія не лише є серйозною загрозою для здоров'я та життя громадян Європейського Союзу, але й створює серйозний виклик для стабілізації соціально-економічної ситуації в Європі.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Ініціатива для боротьби з коронавірусом полягає у сприянні мобілізації коштів Європейського соціального фонду, спрямованого на підтримку робітників та медичних служб. Окрім цього, ведеться мобілізація Європейського фонду адаптації до глобалізації для підтримки звільнених працівників та самозайнятих за умови чинного та майбутнього регулювання з цього питання. Злагоджена європейська реакція на соціально-економічний вплив пандемії COVID-19 повинна охоплювати гнучкість правил державної допомоги та європейської бюджетної системи, забезпечення солідарності в рамках єдиного ринку, мобілізацію бюджету, пом'якшення зайнятості в країнах Європейського Союзу [6]. Дії у відповідь фінансуються переважно з бюджетів країн-членів Європейського Союзу, а правила державної допомоги ЄС мають дозволити країнам-членам вживати швидких та ефективних заходів для підтримки громадян та підприємств, зокрема мікро-, малих та середніх підприємств, в умовах соціально-економічних труднощів, спричинених епідемією COVID-19.

Мета статті полягає в обґрунтуванні формування державної політики стабілізації сучасного соціально-економічного розвитку країн Європейського Союзу внаслідок впливу пандемії та карантинних обмежень.

Виклад основного матеріалу. В умовах цієї пандемії Європейська Комісія оприлюднила негайний план дій щодо пом'якшення соціально-економічного впливу епідемії COVID-19 у формі скоординованої європейської реакції. Комісія запропонувала використовувати всі наявні інструменти для зменшення соціально-економічного впливу пандемії, забезпечення необхідних запасів для систем охорони здоров'я, підтримання громадян таким чином, щоб уникнути непропорційного впливу на їхні доходи й робочі місця та наслідки кризи щодо самозбереження.

Було також акцентовано увагу на підтриманні бізнесу та його забезпечення, щоб ліквідність фінансового сектору продовжувала підтримувати економіку, також було надано відповідний дозвіл країнам-членам Європейського Союзу вживати рішучих та скоординованих заходів шляхом повного використання гнучкості системи державної допомоги. Відповідно до наявних положень про допомогу, країни-члени можуть розробляти широкі заходи підтримки, такі як субсидії на заробітну плату, зупинення сплати податку на прибуток та податку на додану вартість або внесків на соціальне страхування.

Правовою основою для вжиття заходів допомоги, спрямованих на підтримку підприємств, які стикаються з проблемами ліквідності та потребують негайної допомоги, є відповідні статті Договору про функціонування Європейського Союзу, що оголошує допомогу сумісною із загальним ринком для відшкодування шкоди, спричиненої стихійними лихами чи іншими винятковими подіями, дає змогу країнам-членам компенсувати компаніям збитки, безпосередньо спричинені нинішньою надзвичайною ситуацією, що дає змогу затверджувати національні інструменти підтримки для усунення серйозних порушень в економіці [2].

Прийнято тимчасову правову базу, яка встановлює умови, за яких державна допомога, що надається для підтримки економіки в умовах епідемії COVID-19, може бути визнана сумісною із загальним ринком. Окрім цього, запропоновано застосування повної гнучкості, передбаченої бюджетними рамками Європейського Союзу, щоб можна було вжити необхідних заходів для стримування епідемії та пом'якшення її негативного соціально-економічного впливу. Пандемія COVID-19 дає змогу передбачати надзвичайні витрати для стримування епідемії COVID-19, такі як витрати на охорону здоров'я та цільові заходи допомоги для підприємств та робітників. Рекомендовано

коригування бюджетних заходів, що вимагаються країнами-членами у разі негативного зростання чи значного зниження активності. Відповідно до нової ініціативи виконавчих органів Європейського Союзу виділяються відповідні кошти на боротьбу з пандемічною кризою, спричиненою коронавірусом. Задля цього пропонується відмовитись від зобов'язання країн-членів повертати невикористані авансові платежі в рамках Європейських структурних та інвестиційних фондів найближчим часом.

Ці фінансові ресурси з бюджету Європейського Союзу країни-члени зможуть використати як доповнення до структурного фінансування на території Європейського Союзу. На практиці це приведе до збільшення обсягу інвестицій та сприятиме використанню нерозподілених коштів у рамках фінансування політики згуртованості [1]. Окрім цього, розширена сфера дії Фонду солідарності, з якого Європейський Союз фінансово підтримує країни-члени, що постраждали внаслідок великої стихійної катастрофи, для того, щоби Фонд можна було мобілізувати стосовно країн-членів Європейського Союзу, які найбільше постраждали від епідемії COVID-19.

Нині в Європейському співтоваристві відбувається посилення боротьба з коронавірусною хворобою, яка, на жаль, вже набула статусу всесвітньої пандемії, що викликало серйозне занепокоєння щодо її впливу на світову економіку. Загалом економічний вплив епідемії подвійний, адже споживчі витрати падають, люди хворіють або намагаються уникнути захворювання. Вони самі перебувають на карантині та залишаються вдома замість того, щоб їздити чи відвідувати торгові центри. Не менш важливим, якщо навіть не більш важливим, наслідком епідемії є негативний шок у галузі постачання, адже перш за все епідемії зменшують пропозицію робочої сили.

За оцінками Світового банку, пандемія може значно зменшити світовий ВВП, негативний економічний вплив від COVID-19 буде набагато більшим, ніж це можна було спрогнозувати. Часто низькі заробітки певних категорій громадян не дали їм змогу сформувати скільки-небудь значущу фінансову «подушку», яка б могла допомогти пережити багатомісячний карантин [3]. Частина працівників, зайнятих в системі охорони здоров'я, медичні сестри, фармацевти, працівники супермаркетів не потрапляють під карантинні обмеження, продовжують працювати й отримувати зарплату, але при цьому вони частіше ризикують заразитися.

Для працівників сфери послуг, а це майже половина всіх зайнятих у країнах Європейського Союзу, страх від вірусу реальний так само, як і страх втратити роботу. Там, де прибуток менший і якість житла гірше, працівники частіше задіяні у сферах з частковою зайнятістю і з меншою ймовірністю можуть працювати віддалено, вплив пандемії для них виявиться більше у фінансовому становищі, ніж у стані здоров'я. Крім того, низькі доходи й менш висока якість проживання асоціюються з більш частими психічними розладами, депресією та підвищеним рівнем домашнього насильства.

З урахуванням високого фінансового стресу, викликаного пандемією COVID-19 і тривалим карантинном, цей аспект нерівності також може посилитися. Зростання числа безробітних через вплив пандемії буде більше, ніж під час глобальної фінансової кризи, як прогнозує Міжнародна організація праці. Якщо спад буде сильніше в розвинених економіках країн-учасниць Європейського Союзу, то розрив у доходах між жителями цих країн і населенням іншої частини Європи буде скорочуватися. Глобальна нерівність скоротиться з огляду на негативні фактори, а не економічні успіхи, водночас нерівність всередині країн лише посилиться.

Значно збільшиться кількість бідних серед тих, що мають роботу, оскільки зниження економічної активності особливо сильно вдарить по працівникам, які близькі до межі бідності [5]. У країнах з нижчим середнім доходом по країні недостатньо розвинена система охорони здоров'я, яка не в змозі успішно боротися з поширенням інфекції, зіткнеться з різким зростанням захворюваності, погіршиться стан житлово-комунальних умов, ця ситуація негативно позначиться на суспільному розвитку, правах людини й навіть продовольчій безпеці.

Будь-яке ослаблення транскордонних обмежень відразу ж приводило до зростання пасажиропотоку, адже прагнення до свободи переміщень не змогла зламати криза пандемії. Міжнародні сертифікати щодо вакцинації вимагають узгоджень між великою кількістю компаній і міжнародних організацій, але у спільноті Європейського Союзу є такий досвід, до того ж для в'їзду в багато країн і до пандемії необхідно було надавати довідки про ті чи інші щеплення.

Через необхідність значних бюджетних витрат для антикризової допомоги Європейський Союз призупинив дію фіскальних правил, що обмежують дефіцит бюджету та рівень державного боргу. Заходи включають

антикризові виплати і компенсацію втрачених доходів, відстрочку сплати податків та обслуговування кредитів, відкриття державних кредитних ліній і гарантій. Деякі сектори економіки почали динамічно зростати. Йдеться про ті компанії, які забезпечували роботу, освіту і загалом повсякденне життя під час пандемії, перш за все це технологічні компанії, постачальники програмного забезпечення; їх успіхи підтримали бум на фондових ринках і будуть серед драйверів економічного зростання.

Висновки. Пандемія надовго змінить не тільки те, як люди працюють і відпочивають, але й те, як вони спілкуються між собою, а ділове віддалене спілкування стане нормою, при цьому люди будуть активніше соціалізуватися з колегами. Прогнозується, що перша половина 2021 року може виявитися особливо важкою, а от наступна пандемія вже не буде такою руйнівною, адже людство тепер значно краще до неї готове. Дистанційна або гібридна робота може надовго замінити звичну офісну роботу, скорочуючи попит на комерційну нерухомість, значна кількість офісних працівників хочуть частково залишатися поза офісами і після коронавірусної кризи. Поточна пандемія – це не тільки криза в галузі охорони здоров'я, без єдиної підтримки європейського співтовариства існує ризик залишитися без усіх останніх досягнень, набутих за останні роки з точки зору можливостей, отже, необхідно наростити розмір соціальної допомоги

на час карантину, без цього криза набере обертів і перетвориться на соціально-економічну катастрофу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Державна політика у сфері охорони здоров'я : колективна монографія : у 2 ч. / колектив авторів ; упоряд. Я.Ф. Радиш ; передм. та заг. ред. М.М. Білінської, Я.Ф. Радиша. Київ : НАДУ, 2013. Ч. 1. 396 с.
2. Кравченко М.В. Система соціального захисту населення як об'єкт державної політики: методологія та практика : монографія. Київ : Інформаційно-аналітичне агентство, 2012. 451 с.
3. Крентовська О.В. Глобальна соціальна політика і міжнародне співробітництво щодо питань старіння населення. *Демократичне врядування*. 2009. Вип. 4. URL : http://lvivacademy.com/vidavnistvo_1/visnik4/fail/+Krentovska.pdf (дата звернення: 15.12.2020).
4. Кризина Н.П. Державна політика України в галузі охорони здоров'я: генезис, тенденції та закономірності розвитку : монографія. Київ : НАДУ, 2007. 224 с.
5. Лаврентій Д.С. Механізм державно-приватного партнерства в процесі реформування сфери охорони здоров'я в Україні : автореф. дис. ... канд. наук з держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління»; Міністерство освіти і науки України, ПАТ Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». Київ, 2019. 20 с.
6. Палас Н.В. Транснаціональна модель демократії та її вплив на процеси глобального врядування в умовах сучасного світу. *Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку*. 2009. Вип. 21. С. 145–150.